

REDACȚIA

Ind. Deák Ferencz-u. Nr. 50.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

pe an	20 cor.
pe 6 luni	10 cor.
pe 3 luni	5 cor.
pe o lună	2 cor.

În România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 50

INSERTIUNILE:

cu sau fără garantație: pentru două săptămâni, a douăzeci și două linii; pentru o săptămână, a douăzeci și două linii; pentru o zi, a douăzeci și două linii.

Adresă abonamentelor, cărți și timbre: în Arad, la redacția tribunei.

Telefon pentru oraș și comitate:

Telefonul nr. 1234567890

ȘTEFAN C. POP.

Protocoloalele ședințelor dietei nu fără care-care sfință au fost necesitate să înregistreze o vorbire foarte comentată: deputatul Dr. Ștefan C. Pop și-a ținut prima sa vorbire în parlament și a doua în șirul aceluia. El vorbire în acest parlament în numele neamului românesc. Și-a spus ideile demn cu hotărârea celui mai rutinat vorbitor parlamentar.

Vorbirea în sine fu o lecție deslușitoare; drept aceea l-au întrebat foarte mult și adeseori l-au întrerupt, când din dreapta, când din stânga și el și-a avut răspunsurile sigure, date cu bunăvoința celui ce vrea să înțeleagă. Și lecția a fost cu atât mai de preț, cu cât elevii crescuseră până acum prin școlile lui Tisza, Bánffy și compania, ale căror prescripții învățături căutau a deputatul nostru să le desrădăcineze. Valoarea vorbirii devine apoi cu atât mai mare, cu cât ea întrupa numai dorințele alegătorilor Români ai țării, nu explica numai până acum latentele nevoi ale neamului nostru, ci comunica colegilor săi *interesele vitale ale statului ungar*.

A dovedit din belșug, că toate guvernele liberale de până acum au dus o politică greșită, când se dela adevăratul liberalism al întemăitorilor Deák și Eötvös, că partidul liberal așa cum e, ceva hibrid este, lipsit de trănicie, care ar trebui să caracterizeze pe un partid de guvern, că nu reprezenta interesele întregii populații, fiind-că nu avea îndărăptul său un partid ales pe baza sufragiului universal secret și tocmai fiind-că nici un partid din dietă nu își are între postulatele programului său acest modern principiu și fundamental al oricărui constituționalism, partidul naționalităților nu se poate alia cu nici unul.

Și a mai spus încă multe neajunsuri ale actualei cărmuirii și administrării a țării. A disecat și prezentat pas de pas dorințele și nevoile naționalităților. Un nemaghiar la judecatorie nu-și poate căpăta porția sa adevărată de drept, fiind-că nu-l înțeleg și apoi a vorbit despre siluirea, ce dorește să se comite pe terenul instrucției, căci Bánffy ar fi în stare să poruncească, ca fiecare numai ungurește să vorbască.

Atunci colegii lui l-au întrebat curiosi până la nervositate mulți și multe, l-au întrebat despre chimera statului monoglot — visul lui Bánffy — s'au îndesat care de care să-i ceară deslușiri și el le-a dat toate cu cea mai mare bunăvoință.

Acesta e meritul deputatului nostru. Impunător la statură, orator bun — doar departe s'au svoniseră foile maghiare locale, că-i dă mult de lucru fișpanului pela congregație — deplin stăpân peste tainele retorice într-o ungurească admirabilă și-a ținut dl Pop prima lecție în camera budapestană.

Efectul a fost cel așteptat: colegii lui din Dietă au recunoscut în el pe ferventul luptător și orator al congregației aradane,

care deci cu tot dreptul poate să fie mândră, ear noi la rîndul nostru suntem firește așisderea mândrit de bunele lui isprăvuri.

Foile mari maghiare au luat cu respectul convenit notă și au făcut comentariu vorbirii, ce o poate citi fiecare așa cum s'a zis, în numărul nost de astăzi. Toate ziarurile sunt de acord, că în lupta de vorbe succesul deputatului Dr. Șt. C. Pop a fost desăvîrșit, căci vorbirea lui a dovedit, că cunoaște perfect situația prezentă launtrică a țării, cunoaște nevoile neamurilor, ce locuiesc această țară.

Vorbirea lui în legătură cu adresa nu împoartă numai pe Români și naționalități, pe cari și a căror interese în special le urmărește clubul deputaților noștri, ci în general pe fiecare cetățean al țării, vorbirea lui deci binele întregii țări îl voește, fiind-că e vorba de *eluptarea sufragiului universal; deci în această privință clubul naționalităților e cel mai liberal, are principiile cele mai moderne, pentru cari luptă față de celelalte, fie chiar și cel poreclit liberal*.

* * *

Ș-acum un mic, dar important epilog. Incorectitatea guvernelor de până acum au observat-o în fine și Croații; au văzut și ei, că deakismul veritabil s'a perdut cu totul. Legea naționalităților a fost sistematic nesocotită și ea a fost doar creațiunea lui Deák; de aceea Româniul fost-au siliți să părăsiască partidul recutat și acum în cea mai mare parte de printre cercuri electorale ale naționalităților etc.

Croații au părăsit și ei partidul liberal și iau parte acum la discuția adresei. Ear fiind-că au drept se și folosesc de el, căci baronul *Iosipovich*, deputatul croat spre marea mirare a colegilor săi neobiceiuniiți cu așa *surprise legole a vorbit în limba croată*.

Și eu unul sunt ispitit să văd în asta un epilog al documentatei vorbiri, ce a ținut-o iubitul nostru deputat: Dr. Ștefan C. Pop.

Vorbirea lui Dr. Ștefan C. Pop

rostită în 8 Maiu n. în parlamentul maghiar.

Onorată Dietă!

Cu permisiunea On. Diete, îmi voi lua libertatea a-mi desfășura punctul de vedere față de proiectul de adresă al coaliției. Mă îndeamnă la cuvânt mai ales vorbirile de Sâmbătă rostite de către ministrul președinte contele Tisza István și baronul Bánffy Dezső.

Ministrul președinte contele Tisza István a riscat declarațiunea, că numai aceia pot fi fi credincioși ai acestei patrii, cari nu alcătuiesc partid naționalist separat, ci s'alătură la câte un alt partid maghiar (Așa-i! în dreapta și în stânga.) Să-mi fie permis On. Dietă, a arăta cât de eronată este părerea aceasta. (Mișcare în stânga.) Dezigneze-ne domnul ministru-președinte partidul, pe care ni-l re-

comandă, designeze pe acel partid, care reprezintă, cultivă și apără interesele legale și juste ale naționalităților în aceasta Dietă. Voi dovedi cu izvoare, că acest partid nu poate fi partidul liberal, care susține despre sine, că stând pe bază 67-istă este exclusivul reprezentant și depozitar al constituționalismul nostru depus în legislațiunea anilor 1867 și 1868 și că în spiritul acestor legi crede a se putea edifica Ungaria în conformitate cu spiritul și intențiunile celebrului întemeietor al acestei mărețe opere, alui Deák Ferencz.

Să examinăm deci, onorată Dietă, cum se aseamănă principiile propagate de Deák Ferencz, cu principiile profesate azi de partidul liberal?

Onorată Dietă! Când s'a lășit vestea, că Româniul, rupând cu pasivitatea, vor să ia parte la luptele parlamentare, hotărârea aceasta a produs cel mai pregnant resens tocmai în partidul liberal. (Sgomot în dreapta, și în stânga. Președintele sună).

Madarász József: O știau bine!

Ștefan C. Pop: Până când, onorată Dietă, tocmai acel mare spirit, la care se provoacă partidul liberal, Deák Ferencz a zis, că ar privi-o de nefericire națională, dacă naționalitățile n'ar lua parte la lupta constituțională. Și ca să vedeți cât de admirabil s'a exprimat, voi fi atât de liber să citesc cuvânt de cuvânt pasagele ce se referesc la aceasta: (citesc): Aș regreta adânc, dacă Româniul, vor rămânea la o parte dela alegeri, pentru-că doresc, că organizațiunea constituțională a patriei noastre, care se estinde asupra fiecărui cetățean de altă naționalitate, să se mențină de fapt în practică. Patria are nevoie de pace, și ceea-ce este de făcut, asta pe cale frățască sina ira et studio, în deplină înțelegere cu concetățenii noștri trebuie făcut. (Aprobări în dreapta și în stânga).

Așa a resonat, On. Dietă, Deák Ferencz, la care se provoacă partidul liberal; era îngrijorat, că Româniul se vor retrage dela viața publică, până-ce partidului liberal, cari dealtfel își recrutează membrii tocmai din cercurile naționalităților, i-ar plăcea aceasta. (Sgomot în dreapta. Președintele sună.)

Onorată Dietă! Ce s'a întâmplat după enunțarea acestor mari principii în țeară? S'au adus în 1874 legea electorală, cu privire la care fruntașul opoziției aliate însuș a zis, că aceasta asigură dreptul de vot numai unei clase privilegiate, în vreme ce, massa, grosul poporului se esclude din șanțurile constituțiunei. Ba, mergând atunci mai departe, On. Dietă, s'au înființat două sisteme și pentru părțile ardeleni au făcut un cens mult mai urcat, ca în avuta Ungarie. (Constatări sgomotoase în dreapta și în stânga).

Gajdary Géza: Tocmai dincontră! (Strigăte în dreapta: E cu mult mai scăzut! Sgomot. Președintele sună.)

Ștefan C. Pop: Toate acestea se pot constata neîndoios din statistică. Trist vor-

bește statistica aceasta, cum în Ardeal sunt multe comune, unde pe cuvântul că e nemeș, purcarul satului are drept de vot, iar poporul întreg n'are nici un drept. (Strigăte în stânga: Un drept vechiu! Sgomot. Președintele sună.)

On. partid liberal, mergând mai departe, a făcut și acea, ce Tisza Kálmán, deși acesta a fost supranumit și de zdrobitor al naționalităților, în decursul guvernării sale de 15 ani, n-a cutezat să facă; a zădarnicit adecă posibilitatea de întrunire a naționalităților și mai ales a Românilor, ca să nu se poată întruni pentru apărarea interesele lor. Cu ordin guvernial, ministrul Hieronymi, a călcat în picioare dreptul de asociere și întrunire, numai ca să amuțiască glasul Românilor, care-i era neplăcut. (Sgomot.)

O voce (din dreapta): Ați voit să mergeți cu memorandum la Împăratul! (Sgomot.)
Președintele: Rog liniște!

Stefan C. Pop: Poate și dvoastră ați obiceiuit să mergeți acolo! Și noi am mers numai la Regele!

Eu, on. Dietă, am o mare mângăere și mângăerea aceasta este, că acel Hieronymi Károly, care a dat ordinul acesta, nu reprezintă interesele maghiarimei. Maghiarimea n-a avut nevoie de acel ordin, ca dânsul și că de fapt n-a fost politică de stat, n-a fost politică patriotică, ce a făcut, a arătat rezultatul, că pe acest prea onorat deputat și ministru, până atunci, până ce e ministru, maghiarimea l-a trântit în toate părțile și a trebuit să meargă între Sași și între Români persecutați de dânsul, ca să capete mandat. (Ilaritate în stânga. Strigăte: De ce l-ați ales?) Pot susținea, cu mândrie și demniitate, că nici un singur vot românesc n-a căpătat. (Așa-i! în băncile din mijloc.)

O voce (în mijloc): Numai Sașii au votat cu dânsul. Aceia l-au ales cu douzeci și patru voturi majoritate. (Așa-i! pe băncile naționalităților!)

Stefan C. Pop: Absolut nici un singur vot românesc n-a căpătat. Așa cred, on. Dietă, că este cert, că maghiarimea nu aprobă ordinațiuni de aceste ilegale.

O voce (în mijloc): Destulă violcuță fac și dealcum.

Stefan C. Pop: Cu privire la drepturile naționalităților și în special despre politica referitoare la egala îndreptățire ce-au vestit deputații întruniți în Dietă din 1861? Imi voiu permite a ceti numai începutul discuțiunii la adresa, ca să văză țeara, dacă azi aceste principii dominează de fapt în viață. (Cetește:) „Noi voim pe bază de deplină egalitate de drepturi a desvolta și asigura viața constituțională. Voim, ca cu privire la împărtășire deplină a drepturilor civice, să nu fie între cetățenii patriei nici o deosebire nici în privința religiei, nici în privința naționalității (Strigăte: Nici nu este! Dvoastră o faceți!) și așteptăm, ca exigențele naționaliste ale concetățenilor noștri din naționalități, încât se pot implini, fără dărăbuirea politică a țării și fără jertfirea neatârării ei legale, să se asigure și prin legi. (Strigăte vii pe toate băncile: Așa-e!)

Barta Odön: Compară memorandumul cu aceasta. (Sgomot. Intreruperi.)

Stefan C. Pop: Nimic altceva nu vreau, decât să conlucrez cu dvoastră spre binele patriei. Nici noi n'avem altă patrie. (Sgomot.)

Președintele: Vă rog s'ascultați pe orator.

Stefan C. Pop: Înainte de aceasta cum se exprimă înțeleptul patriei, Deák Ferencz?

(Citește). Suntem hotărâți a face tot, ca neînțelegerile să dispară și facem ceea ce putem face fără dismembrarea țării și jertfirea neatârării noastre politice, ca toți cetățenii naționalităților patriei să se contopească în interese și sentimente. (Strigăte: Asta e adevărat, dar place oare?).

Sándor Pál: Trebuie să stăpâniți agitatorul nepatriotic! (Aprobări în dreapta).

Președintele (sună). Rog pe domniul deputați să binevoiască a asculta pe orator în liniște altfel voiu fi silit a-l numi cu numele.

Stefan C. Pop (citește) Dorim serios a fi echitabili față de exigențele concetățenilor noștri de alte naționalități, și dorim ca nu numai legi, nu numai legăminte, ci și interese comune, sentimente comune, să ne unească. (Aprobări vii în dreapta și în stânga). Tot așa s'a declarat și acel Tisza Kálmán, care mai târziu și-a renegat principiile. Dînsul a zis (citește): Să liniștim pe toți membrii patriei de ori-ce rang și limbă, că nu ne-am uitat de interesele lor. Proiectul referitor la naționalități îl partinesc, ca fiecare cetățean de altă naționalitate să fie cetățean deplin egal al țării și legile contradicțoare egalității de drepturi să se sisteze. (Aprobări în dreapta și în stânga). Să mă iertați, dar baronul Báffy tocmai aceea a zis-o, că poate avea și egalitatea de drepturi restricționi și așa nu se poate zice, că Báffy ar acoperi pe Tisza Kálmán. Ear noi n'avem nici o tendință anti-patriotică, sunt așa de patriot ca și ori care dintre domnii deputați (Strigăte: Deo Dumnezeu!).

Și fiind-că limba (Sgomot. Președintele sună) este cea mai scumpă comoară, de cari sunt jaluse naționalitățile și pe care comoară între ori-ce împrejurări trebuie s'o păstreze, fie-mi permis, on. Dietă, și în privința asta a invoca un vechiu și de mult uitat isvor. În privința limbii Deák Ferencz a zis: «În Ungaria există o națiune politică, națiunea politică maghiară, unitară și indivizibilă, însă fiecare cetățean, aparțină oricărei naționalități este membru egal îndreptățit. Cealaltă ce cred și susțin, este, că aceasta egală îndreptățire numai în privința folosirii oficiale a multelor limbi din țeară și și în privința aceasta numai într'atâta se poate lua sub separate reguli, încât unitatea țării, posibilitatea guvernării și servirea promptă a justiției a fost necesară. În jos însă, la comitate, municipii, comune, biserici trebuie lăsat teren larg egalității de drepturi, ba și la justiție, dar numai la judecătoriile inferioare».

Apoi întreb: unde este judecătorie, unde se poate vorbi românește? Tâlmaci sunt pretutindenea și în cele mai sărace regiuni, și în urma acesteia justiția este așa de scumpă, încât mai bine nu caută dreptul. (Sgomot în dreapta și în stânga).

Stefan C. Pop (citește mai departe): «Și acea părere, că unde nu e maghiară populația în limba maghiară să trebuiască a se purta procesele, o altu de necorectă și nu o văd de necesară pentru interesul națiunii maghiare».

Barta Odön: Și aceea vorbesc în limba valahă înaintea judecătorilor, cari știu ungurește. (Așa-i! în dreapta).

Președintele: Rog liniște, d-lor deputați. Binevoii a-l asculta în liniște pe orator. Fiecare poate în cursul discuțiunii a-l deaminti.

Stefan C. Pop: Deák Ferencz a mers mai departe, on. Dietă, cu concesiunile și a pus în vedere, că dacă se introduce verbalitatea și instituțiunea curților cu jurați, a-

tunci să se pună deosebit pond pe valătarea limbii naționalităților. Întreb și binevoii cu conștiința liniștită și corespunzător adevărului a răspunde: s'a întâmplat aceasta? Introdus-ați limba naționalităților puțin în instituțiunea curților cu jurați? (Mișcare și strigăte în stânga; Numai asta ar mai trebui!) Doar nici nu are capacitatea de jurat, ca jurat, care nu știe vorbi ungurește. (Mișcare în stânga. O voce în stânga. Atâta ar mai trebui, ca în Ungaria să se judece în limba valahă.) Asta poate fi tot, dar nu egalitate de drepturi.

Sunt dator, on. Dietă, și răspund la aceea întrebare a ministrului președinte carele Tisza István, că de ce n'am intrat vre'unul din partidele existente. Înainte de toate nu știu ce a înțeles sub aceasta: pe coalitie, ori pe cel mai mare partid al țării, pe partidul independist, dar la tot cazul de monstrez, de ce n'am putut intra în cel mai mare partid al țării, în partidul independist? (S'auzim).

Vorbirea de Sâmbătă a baronului Báffy Dezső, așa am observat, a întâlnit complicitate în cercurile opoziției aliate, dar principiile acelea nici când n'au fost principii partidului independist. Partidul independist nici când nu poate profesa astfel de războaie de rase. (Strigăte în dreapta: D-Voastră profesati!) N'am putut intra în partidul independist, pentru-că nici spiritul radicalului și intransigentului Kossuth Lajos, nu tragea înfrânsul. (Așa-i în stânga) Au murit de-aia Irányi; aceia nu conduc mai mult acel partid; corbii cei albi sunt exchiști din partidul D-Voastră. Kossuth Lajos, care în privința veleităților și îndreptățirilor naționaliste era încă antipod lui Deák Ferencz, a mers mai departe, pentru-că iubirea-i de libertate a fost atât de mare, încât n'a voit să lezeze condițiuni înguste ca egalitatea de drepturi a naționalităților, n'a voit să facă cauza naționalităților un pretext, s'acoperim ineria și să neglijăm țeara.

Barta Odön: Ați și fost recunoscători în 1848. (Așa-i! în stânga. O voce în stânga: Atunci ați luptat contra Maghiarilor).

Aurel Vlad: Și Maghiari au luptat contra Maghiarilor! Cine a adus pe Muscali? (Mișcare și sgomot în stânga).

Președintele: Rog liniște d-lor deputați!

Stefan C. Pop: Că ce fel de constituțiune a voit să dea Kossuth Lajos acestei patrii, în privința aceasta, fie-mi permis a citi din planul și de constituțiune partea referitoare la aceasta. Kossuth Lajos în opera-i „Iralaim“ partea I, pag. 48 zice (citește). Precum religia așa și naționalitatea e interes social. Atât la aceasta cât și la cealaltă statul n'are nici un amestec. Constituția asigură dreptul de întrunire, libera naționalitate a cetățenilor, dreptul de a se asocia și întruni pentru apărarea și desvoltarea intereselor lor, în comitate în comitate în țeară. Naționalitățile din punctul acesta de vedere, dispun de dreptul deplin al libertății dispozițiunii, își pot alege șefi, pe cari îi pot după plac înzestra cu titluri, pot ținea adunări pot aduce hotărâri în cadrul legii și a constituțiunii și statul nu-și poate vindeca alt drept, decât ca adunările acestea să fie publice».

Kossuth Lajos a murit, dar n'a revocat acest plan de constituție. Întreb: cine reprezintă principiile acestea, într'o mult mai mică în măsură cadrele art. de lege XLIV din 1868! Întreb, pentru-că așa cred, mulți își vor mai aduce aminte, că Irányi Dániel de câte ori a urgitat acest plan și prezentat un proiect de lege pentru introducerea sufragiului universal, fără osebire de limbă, confesiune și naționalitate. Ați ținut-o aceasta? N'ați ținut-o, n'ați realizat-o, ci după ce citește în foaia lui Báffy, a primit și partidul independist programul alcătuit de Báffy. (Sgomot în mijloc).

Aurel Vlad: E numai al lui programul!

Hoch Iános: Minți! n'a zis, că e numai al!

Aurel Vlad: Să ție-o înseamnă, domnule deputat, că eu n'am obiceiul să mint.

Hoch Iános: Atunci nu afirma dle deputat, nu e adevărat. N'a zis-o Bánffy că numai acesta e programul lui. Asta e minciună.

Stefan C. Pop: Vă rog să mă iertați, dacă ca politician puțin esperat nu mă știu orienta în labirintul acesta; dar trebuie să constat că partidul independențist n'a luat în programul său sufragiul universal. (O voce. Este!) Apoi atunci ce înseamnă cuvântul program și ce înseamnă unele declarațiuni, când zice baronul Bánffy Dezső, că scopul e nimicirea statului poliglot și transformarea naționalităților în rassa maghiară. Voi fi atât de liber să trec la vorbirea baronului Bánffy Dezső. El a susținut, că Ungaria n'are până atunci drept la existență ori viitor, până ce toate popoarele nu s-au contopit în rassa maghiară. (Un glas în dreapta: S'a zis-o. Sgomot.) Să fim de-o limbă, de-o simțire. În privința aceasta, ori cât de mult i-aș prețui capacitatea de bărbat de stat, totuși, fie-mi permis să mă provocă la o mai mare autoritate, decât din-ului, la întemeietorul acestui stat, Stefan cel sfânt a cărui mână și azi o binecuvântăm. El a zis, că regnum unius stirpis fragile et imbecile est. Și a spus-o fiului său Emeric, ca să nu-și spargă capul cum să asimileze naționalitățile și popoarele, și cum să cultive firea acelor specifice și în chipul acesta să le facă stălpil coroanei și a țării.

Barta Odön: După notele stenografice autentice de atunci! Așa-i? (Iaritate).

Stefan C. Pop: Față de tendențele, pentru că doar atât în proiectul lui Berzeviczy, cât și în proiectul viitor semnalat de baronul Bánffy numai de aceea e vorba, ca limba maghiară să se propună în înțeleșul, că naționalitatea. (Contestări sgomotoase.) Vă rog, în acela este aceasta tendență. (Sgomot continuu.)

Președintele (sună): Cer liniște!

Stefan C. Pop: Asta nici odată nu va reuși. (Strigăte: Nici n-o vorește nime!) Pentru-că tot sorginte maghiară, Bonifinus a zis-o despre valahi: Valachi... plus pro lingue, quam pro vitae incolumitate certasse videntur, adică, că și au prețuit mai mult comora aceea, limba decât viața. Ori ce tendență însă, care pe lângă cultivarea propriei noastre limbi are de scop și învățarea limbii maghiare, o primim cu cea mai mare plăcere.

Barta Odön: Cunoaștem aceasta!

Stefan C. Pop: Firește așa, cum se poate!

Barta Odön: Cum, cu ocolirea legii se poate. (Așa-i! Așa-i! în stînga)

Stefan C. Pop: On. Dietă! Discursul baronului Bánffy Dezső e clar și nu lasă nici o îndoială; pentru-că dînsul statul de drept îl trimete numai condiționat, încât interesul de stat contemplant de dînsul din punctul lui de vedere îl permite. Dreptul însă, on. Dietă, unul poate fi, jus aequale est neque aliter jus est. Cu alte cuvinte, dreptul e egal ori nu există, dar gradul lui nu există. Atac deschis și hotărît am văzut în vorbirea lui Bánffy împotriva naționalității noastre, îndeosebi cu privire la interesele limbii. Limba ne-o vrei, pe care sub nici o împrejurare nu o dăm. (Strigăte sgomotoase: Nu e adevărat!)

Szőts Pál: Asta nici odată n-a zis-o nimenea!

Stefan C. Pop: Poftim cetiți. în „Pesti Hir-lap“ e scris. (Sgomot.)

Președintele: Vă rog a nu face dialoguri, altfel voi fi silit a vă numi cu numele. Oratorul are cuvântul, nimeni altul.

Stefan C. Pop: Vă rog amî permite să constat, că acea parte din legea despre egala îndreptățire, care a fost favorabilă naționalităților — nici într'un punct n'a fost executată (Sgomot.) În legea aceasta este vorba despre înființarea de școli, despre educarea în limba maternă până la gradele academice și totuși nici un singur gimnaziu n-au înființat cu limba noastră maternă ca limbă de propunere. Ce a zis Deák Ferencz atunci când Sârbii cereau gimnaziul aci a fost de negat. (Citește): Fie în țeară și 300 gimnaziu, fie chiar atâtea, că tot la câte șeaze mile să revină unul, dacă cutare gimnaziu, mi învață în acea limbă, care e limba acelu ținut, atunci fără îndoială va fi anevoios progresul culturii. Să ne amintim numai, cât am luptat în copilărie și a trebuit să învățăm o limbă străină moartă și să vedem, cât de mult e înlesnită tinerilor nostri studiul, că pot să învețe în limba-le maternă. Tot aceasta stă și față de limba lor naționalitățile. Dacă i-am constrînge, ca copiii lor, cari în limba ungurească ori absolut nu, ori sunt puțin

instruiți, pentru-că doar în școalele elementare au fost instruiți mai ales în limba lor națională, în tot locul și în toate să fie instruiți în limba maghiară: atunci în acele gimnaziu ar fi imposibil progresul tinerilor, părinții și-ar cheltui în zădar banii, copiii și-ar pierde în zădar timpul. Peste tot, dacă noi vrem să câștigăm naționalitățile, nu aceasta e calea, cu ori-ce preț să-l maghiarizăm, ci aceea, să le facem lor plăcute referințele maghiare. Pentru-că două lucruri stau clare înainte-mi: A voi să-l stărpim ar fi o barbarie fără Dumnezeu și atunci, dacă n-ar fi așa de număroși, din care pricină a-l nimici e imposibil (Sgomot. Strigăte: Nimeni n-o vrea!) Dar acea n-o vrei ca în gimnaziu să se învețe românește! (Sgomot mare în ținga și în dreapta.)

Barta Odön: Ați avut vreme să învățați ungurește! (Sgomot.)

Președintele: Rog liniște!

Stefan C. Pop: (citește): A ni-l face dușman, nu ne stă în interes. În aceeași situație sunt și dânsii. Dacă dânsii s'ar putea rupe, și-ar putea alcătui o națiune mare: aș înțelege tendința spre aceasta; dar aceasta între împrejurările actuale europene e imposibil. (Sgomot) De ce a-și sili, la ce nu vreau? (Citește) „Ambele părți trebuie deci să se silească ca împreună și lângă olaltă să trăiască în cât mai bună armonie“.

Barta Odön: Așa interpretează cu austriacii tranzația!

Stefan C. Pop: Eu mă supun numai constituțiunii și legii, dar omului nu.

Vész József: Pe baza memorandumului!

Stefan C. Pop: Simțim și reese evident din toate tendențele, că toate nuanțele de partid ale Dietei, cred asigurate condițiunile de existență ale Ungariei în contopirea de rassă. (Sgomot.) Adecă toate popoarele nemaghiare ale patriei să se contopească în rassa maghiară. (Contestări sgomotoase.)

Madarász József: Ungaria! (Sgomot.)

Președintele (sună): Rog liniște, on. Dietă!

Stefan C. Pop: Vă rog să mă iertați, dar dacă acesta nu e declarație deschisă a războiului de rassă, atunci nu știm ce e. (Contestări sgomotoase în dreapta și în stînga.)

Președintele (sună): Să mă iertați, mă văd silit a face obiecțiuni la cuvintele dlui deputat.

(S'auzim! S'auzim!) Domnul deputat vrea să prezinte astfel reprezentanța națiunii maghiare, ca și cum aici ar vrea să pornească lupta de rasse. Asta nu corespunde adevărului. Cu afirmațiunile de acestea se poate numai produce lupta de rassă. (Așa-i! Așa-i! în dreapta și în stînga.) După regulile, eu am datorința să veghez, ca aici să nu se pornească luptă de rasse. (Așa-i! Aplause în dreapta și în stînga.) Fac atent pe dnul deputat că nicăiri pe lume n-au naționalitățile mai bună sortă ca aici. (Așa-i! Aprobări vii, aplause în dreapta și în stînga.) Nu stă aceea, ce zice dnul deputat, că cineva aici (Sgomot la mijloc. Strigăte în dreapta și în stînga: S'auzim pe președinte!) ar voi să contopească naționalitățile în rassa maghiară. Asta n-o vorește nimenea în Ungaria (Așa-i! în dreapta și în stînga.), și cine susține aceasta — cutez a o zice — spune știind un lucru, ce nu corespunde adevărului. (Așa-i! Aprobări vii în dreapta și în stînga.) Pentru-că în limba lor nimenea nu le conturbă pe naționalitățile în țeara aceasta. Una însă pretinde țeara și la asta are drept fie-care țeară, și anume, să învețe limba statului. (Aplause generale prelungite.) Drept-aceia rog pe dnul deputat, binevoiască a rămânea între marginile, ca luptă de rassă să nu se producă. (Aplause generale prelungite. Strigăte în dreapta și în stînga. Trăiască președintele!)

Stefan C. Pop: On. Dietă! Cu mare mulțumită iau la cunoștință declarațiile mult stimatului domn președinte și slavă domnului, și eu sunt convins, că nu fiecine vrea aceasta în parlamentul maghiar. Eu am disecat vorbirea baronului Bánffy Dezső și privitor la aceasta am spus, că de el zice, că scopul politicii e, ca să se nimicească încetul cu încetul caracterul poliglot al statului și în fine, asta ar însemna, ca naționalitățile să dispară de pe fața pământului. Ear asta e un scop, ce nu-l de loc în legătură cu viața statului ungar, nici nu poate fi justificat prin trecutul lui. (Larmă.)

Eu am altă convingere și cred, că interesul vital al Ungariei e cu mult mai bine asigurat, de nu trece prin procesul unei maestrise contopiri de rasse. Statul ungar n'are lipsă de atare plăcută procedură, fiind-că în urma ființei lui uni-

tare, precum și construcției sale cu cărmuire unitară posedă și-așa garanțele existenței sale. Eu nu zic adecă, ca naționalitățile să nu învețe ungurește, ci să-și învețe și limba maternă și ungurește. (Aprobare.) Vorbesc de aceea, că în țara asta, unde aproape 40% chiar dintre Maghiari sunt analfabeți, cred că-l greu de executat, ca să se învețe două limbi; dar de e posibil, înaintea științei unui așa pedagog mă închin. (Sgomot în stînga.)

Onorată Dietă, eu sunt convins, că fericit va fi de-apururi un așa stat ungar, care asigură pentru ori-ce cetățean drepturi cetățenești, politice și naționale și de ajutor D-zeu să-și elupte independența, numai în chipul acesta poate înflori și fi fericit. Mă alătur bucuros la acea politică, care inaugurează această politică, aș primi bucuros politica, ce pe lângă unitatea statului, pe lângă interesele rassel maghiare ar garanta și interesele naționalităților, care n'ar spune, că cel ce își iubeste naționalitatea și vrea să-și cultive limba, ajunge în contră zicere cu patriotismul ungar. (Strigăte: Nimeni nu o zice!) E tot una, dacă o face imposibilă.

Președintele (sună): Cer liniște!

Stefan C. Pop: Fericită va fi o Ungaria, a cărei temelie e dr. platea, constituționalismul adevărat, mulțumirea cetățenilor și cel ce va putea elupta aceasta, într-adevăr va fi adevăratul om mare al Ungariei. (Aprobare și aplause în mijloc.)

Ear fiindcă, după-cum am îndrăsnit a desfășura și până acum, eu nu aflu, nici un partid care ar spune franc, rezolut până unde, între ce împrejurări și cât garantează din pretensiunile naționalităților, nu mă alătur la nici un partid.

Dar cred, că implicate am desfășurat și motivele, de ce nu primesc proiectul de adresă și de ce mă alătur la proiectul de adresă prezentat de Teodor Mihali. Îndeosebi de aceea nu mă pot alătura nici la partidul independent, fiindcă afar de rezervele expuse, el a pus deocamdată la dosar pretensiunea cardinală, ca la proxima alegere fără considerații la rassă și naționalitate necondiționat să se realizeze sufragiul universal. Astea sunt motivele, pentru cari nu primesc proiectul de adresă (Aprobări în mijloc.)

Sinodul Aradan.

Arad, 9 Maiu.

Ședința III.

Ședința a III-a s'a deschis la 9 Mai, Marți, înainte de amiază la 10 oare.

Președinte: *Episcopul diecesan.*

Notar: *Andrei Horvat.*

După citirea protocolului ședinței a doua și rezolvirea actelor prezidențiale și concedierea deputaților Ioan Russu Șirianu și Dr. Nicolae Popovici, sinodul transpune comisiei epitropești propunerea lui Dr. Aurel Halic referitor la încasarea deosebitelor pretenziuni.

După aceste urmează la ordinea zilei raportul comisiei epitropești din Oradea-mare. Raportor Nicolae Roxin. După o dezbateră mai detaliată sinodul primește raportul comisiei în general și special nemodificat.

După desbaterea raportului comisiei epitropești orădane urmează desbaterea raportului comisiei organizatoare.

Raportor Petru Trușă. Sinodul primește raportul comisiei în general fără desbatere. În special se încinge o discuție mai vie asupra afacerii cu ținerea și modul de curgere a sinoadelor protopopești. După vorbirea deputaților Emanuil Ungurianu, Gerasim Serb, Dr. Nicolae Oncu, Dr. Aurel Halic și Roman Giorogariu sinodul primește propunerea comisiei de a lua măsuri aspre față de membrii sinoadelor protopopești, cari nu iau parte la ședințele sinodale protopresbiterale, și însărcinează consistorul, ca în privința aceasta în sinodul viitor să vină cu un regulament.

În ședința a patra s'a discutat raportul bisericesc, care fu primul în întregime.

Vie discuție a produs referada școlară a dlui Dr. G. Popa, care dovedi, că raportul a fost rezultatul unei munci competente și conștiențioase. Vorbesc la chestie d-nii Ein. Ungurean, R. Giorogariu, G. Serb și N. Zigre.

Consistorul primește însărcinarea de a face intensivă cercetare pentru sanarea neajunsurilor și defectelor dela școalele noastre naționale confessionale.

Raport din Dietă.

Budaposta, 9 Maiu.

Ședința începe la orele 10 $\frac{1}{2}$. Presidează *Jusztis Gyula*.

Bozóky (kossuthist) arată necesitatea de a se duce cât mai repede adresa la M. Sa. Aici să se decidă soarta țării, ear nu în Burg să se țină sfaturile asupra chestiilor noastre.

Laudă declarația de eră a presidentului Dietei, făcută când a întrerupt pe Dr. St. C. Pop, zicând, că dorința Ungurilor este ca aici, în patrie, să știe toți cetățenii ungurește.

Combate părerea lui Tisza, că rău fac naționalistii când fac partid separat, ci zice că așa e bine: cel puțin se vor îndemna și Ungurii să stea într-o singură falangă, văzând primejdia din partea naționalităților. Atunci doar nu va mai fi între Unguri lupta atât de acută, nu se vor mai găsi guverne, cari să scoată opoziția maghiară cu drabantii din Dietă și poate nici kossuthistii nu le vor mai zice liberalilor, că sunt trădători de patrie.

Acuza pe fruntașii români, că au tendențe separatistice, prin urmare nu li-se cuvine loc în sinul partidelor ungurești. Spune, ce experiență a făcut el, stând la Seghedin în temnița de stat cu Mohan, care a fost osândit pentru 14 articole scrise de „domni”... Acești domni dela „Tribuna” nu l-au plătit însă pe Mohan conform contractului.

Reflectând vorbirii lui Dr. St. C. Pop, zice că noi Români atâtea de toate am păcătuit contra statului, în cât dacă s'ar scula din mormânt Kossuth și Deák, desigur că n'ar mai vorbi ca înainte de 1867.

Vorbește în chip foarte șovinist despre chestia croată. Observă însă, că astea-s numai parerile lui speciale.

Se ocupă de proiectul lui Berzevicy, pe care mi-l crede destul de bun pentru a naționaliza statul. Își arată de asemeni părerea asupra chestiei vamale.

Baronul Iosipovich, croat, începe a vorbi în limba croată, ceea-ce nu s'a întâmplat de mult și astfel face colosală senzație. Caracudele kossuthiste (oamenii de a doua și a treia mână fac șgomot mare, strigând, cât îi lasă gura să vorbească ungurește. Chiar și Wlassics încearcă să liniștească spiritele și strigă: *Ascultați-l, căci are drept a vorbi în limba croată.*

Cu mare greutate se face liniște și astfel Iosipovich își poate începe și rosti vorbirea croată, pe care o repetă și ungurește. Observă numai de cât, la început, că a vorbit în limba croată, ca și astfel să accentueze dreptul limbii sale materne chiar și în dieta Ungară. Răspunde oratorilor, cari au atins chestia croată.

Urmează senzația zilei: vorbirea lui *Apponyi Albert*.

Deși erau adică înscriși să vorbească pentru proiectul de adresă încă 8 kossuthiști, aceștia renunță la cuvânt, ca să poată vorbi Apponyi și astfel să și încheie discuția, care — zic Ungurii — nu mai e discuție la adresă ci a devenit *discuție asupra chestiei naționalităților.*

Apponyi și începe prin a declara, că nu se va lăsa abătut în altă direcție, ci strâns numai despre adresă: despre necesitatea, ca Dietă și prin ea „nația” să-și arate M. Sale în chip respectuos părerile și dorintele. Privitor la naționalități zice:

„*Aprobarea unanimă, ce a întâmpinat enunțarea că naționalitățile n'au ce căuta aici ca grupare deosebită este cea mai eclatantă dovadă despre solidaritatea noastră și felul nostru de a gândi asupra acestor chestii.*”

(Cu alte cuvinte: întocmai ca și pe Tisza, așa și pe Apponyi îl supără grozav că Români, Sârbi și Slovaci au format partid deosebit.)

Ține apoi încordată atenția întregii Diete o oră și jumătate, făcând un strașnic rechizitoriu guvernului lui Tisza, acuzându-l între altele, că și acum contribuie prin intrigă să se întârzie rezolvarea crizei. Proiectul are ca scop a lămurii situația și să accelereze rezolvarea ei.

Polemizează cu oratorii liberali, cari au acuzat coaliția, că n'are program de guvern și că în sânul ei nici nu este comunitate de vederi. Coaliția, zice, s'a produs pentru a răsturna întâi pe Tisza. Când va veni rândul să guverneze, e treaba ei să-și facă program și-l va și face, realizând, ce este comun între partide ear programul lor separat și-l susține fiecare neștirbit.

Termină în mijlocul unor ovății mari. Toți îi felicită.

Se suspendă ședința.

Altă senzație: coaliția, știind, că va vorbi Tisza, s'a vorbit *să nu asiste*. Nici n'a reintrat nimeni din coaliție în sală.

Tisza însă nu s'a lăsat derectat prin această lovitură de teatru, ci cu mult sânge rece replică lui Apponyi. Face o comică impresie și apare ca un sarcasm, că se adresează spre Apponyi ca și când acesta ar fi de față și răspunde cu succes și aplaudat fiind de partidul liberal. S'a arătat tare îndeosebi, când a replicat lui Apponyi în chestia trecerii în opoziție a liberalilor. Apponyi i-a acuzat pe liberali, că nu vor putea fi opoziție folositoare pentru patrie, de oare-ce ei nu au un program, care să pretindă mai mult decât partidele aliate. Zice, că liberalii nu înțeleg a face politică — *licităna*. Ci obiectiv numai din punct de vedere al intereselor superioare ale statului va desvolta activitatea sa de controlă.

Vorbește apoi Dr. A. Vlad, care se răfuește cu Bánffy și Tisza. Într'astea deputații din coaliție intră în sală. Unii întrerup pe Vlad, dar acesta continuă să desfășoare punctul de vedere al politicii noastre naționale, susținând cu tărie că *Românii n'au ce să caute în sinul partidelor maghiare*, ci deputații din partidul național își apără și interesele naționale și cred a reprezenta și interesul statului stând și luptând ca partid deosebit.

(Vom da în întregime această vorbire).

Ședința s'a încheiat la orele 2.

Sinodul arhiepiscopesc.

— Raport special. —

Sibiu, 24 Aprilie v. 1905.

Sinodul arhiepiscopesc s'a deschis azi cu ceremonii îndatinat. Prezenți abia 35 deputați. Vor veni mâne mai mulți.

Din cuvântarea de deschidere a metropolitului remarc următoarele:

„Din rapoartele conzistorului veți afla domnilor, că în unele părți ale arhiepiscopiei noastre s'au zidit mai multe biserici și școale noue, și s'au renoit altele vechi, făcându-se și daruri frumoase pentru susținerea aceloră. S'au înființat mai multe reuniuni, chiar și de femei evlavioase, cu scopuri filantropice. Dar de altă parte, tot din acele rapoarte veți mai afla și aceea, că în anul trecut biserica, dar mai ales școalele noastre au întâmpinat și unele cercări îngrijitoare, cari pretind tot mai mare îngrijire și mai mari sacrificii din partea noastră a tuturoră.

Nu veți afla însă din acele rapoarte, domnilor, un simptom trist ce l'am observat eu, și care după mine este tot atât de dăunos, ca și cercările mai înainte atinse. Un simptom a cărui amintire va dispăcea unora, pe care însă de l'ași retacea, ași păcătui greu înaintea lui Dumnezeu și a posterității. Un simptom, pe care mai ales noi cei întruniți în acest sinod avem datorință sfântă a-l combate și delătura, până nu va fi prea târziu. Înțeleg simptomul slăbirii zelului în cercetarea mai regulată a bisericii din partea unor inteligenți, și încă chiar și dintre aceia, cari stau în serviciul bisericii și al școalei, și trăiesc așa zicând dela biserică.

Nu voesc a zice, domnilor, că cei-ce nu cercetează mai regulat biserica n'ar cultiva simțul religios în internul lor, și n'ar fi tot așa de buni creștini ca și cei-ce o cercetează regulat. Ci voesc a zice, că atât interesul cel mare

al bisericii și al poporului, cât și al dănsilor ar fi, să-și manifesteze acel simț religios și prin mai regulată cercetare a bisericii, chiar și din motivul, că din lipsirea inteligenței dela biserică poporul deduce desconsiderarea bisericii, la care el ține cu atâta tărie, cum și lapadarea inteligenței de popor, pe când prin cercetarea mai regulată a bisericii inteligența se apropie tot mai mult de popor, având cea mai potrivită ocaziune de a conveni mai adese-ori cu poporul, ear prin asemenea conveniri se întărește tot mai mult legătura dragostei creștinești între inteligența și popor, și în fine se da și exemplu bun, cum așteaptă poporul dela fruntașii săi.

Poate, că vor fi unii, cari vor privi această de un lucru neînsemnat. Noi însă, ca fruntași și aleși ai bisericii celei vie, având în vedere ca pe noi numai biserica străbună ne poate adăposti contra curentelor periculoase, să nu uităm, domnilor, ceea-ce sustinem cu mândrie, ca dacă biserica străbună a fost pururea îngrijitor al fericiților noștri părinți dealungul secolilor furtunoși, motivul fu, că acei fericiți părinți țineau cu toată tăria la ea, ca ei nu numai o cercetau foarte regulat, dar mai și cântau și ceteau din psalmi, din scrierile apostolilor și profeților, ear alții mai inteligenți și mai zeloși țineau și vorbirii evlavioase către popor. De-asemena să nu uităm, domnilor, că atunci când unii orți alții prin vre-o întâmplare să înstrăinau dela biserică, se înstrăina și îngrijitorul păzitor de ei...

Pentru a ne convinge mai bine despre acele urmări triste provenitoare din neregulată cercetare a bisericii, să nu mergem mai departe, ci să privim numai în jurul nostru, ca să aflăm, cum se ridică până la o vreme, fiii oamenilor noștri din clasa poporului de rând, ai căror părinți cercetează regulat biserica, ținând la datinele religioase și crescând și pe fiii lor în acelea, ear de altă parte se aflăm, cum decad în zilele noastre, chiar în a doua sau a treia generațiune mulți dintre fiii și nepoții fruntașilor noștri, cari nu cercetează regulat biserica, numai pentru-că în acești tineri s'a înradăcinat destul de tare încă din casa părintească simțul religios, anghira care să-i scutească de feluritele ispite, ca să nu devină ca frunza espusă vânturilor.

Dacă vom considera, domnilor, că la alte popoare se ivesc mai rar asemenea simptome triste, vom înțelege ușor, pentru-ce se interesează atât de mult de biserică inteligența acelor popoare, începând dela cea mai înaltă aristocrație, pentru-ce cultivă aceea în măsură așa de mare simțul religios în fiii ei, și pentru-ce cultivă așa de bine terenul bisericesc, mai înființând și felurite reuniuni pentru potențarea simțului religios, măcar că ele mai au și alte terene de dezvoltare...

... Să stăruim, domnilor, ca bisericile și școalele noastre să fie bine îngrijite, să stăruim ca în oficii bisericesti și școlare să ajungă numai bărbați vrednici, ear nu de aceea, cari se recomandă numai prin vorbe umflate, bărbați cari nu se mulțumesc, că au cutare învățătură dar cari știu și valoarea acea învățătură în folosul poporului, bărbați iubitori de biserică, cari iubesc și poporul.

De asemenea să stăruim, și să și pretindem, domnilor, ca preoții, profesorii și învățătorii noștri, cari trăesc dela biserică, ca educatori ai poporului și ai tinerimei noastre, pe lângă celelalte învățături să cultive cu străduință dragostea evanghelică, tare slăbită în unele părți în detrimentul bisericii și al școalei; să premeargă poporului și tinerimei cu exemple bune în toate privințele și așa și în cercetarea mai regulată a bisericii, întru a cânta și ceti, ba a și predica cuvântul lui Dumnezeu, cum fac aceasta și preoții și profesorii altor confesiuni, căci prin aceasta se potențează simțul religios în popor și tinerime, se potențează alipirea de biserică, steaua conducătoare și luminătoare în cărările cele întunecoase ale vieții...

Numai atunci ne îmbrăcăm ieftine și bine, o o o IN PROVINCIE se TRIMET MUSTRE o o o
dacă materia pentru haine bărbătești o cumpărăm din magazinul de postavuri KIZ materie
pentru un costum întreg din postav de lână curată, negru și colorat fl. 6—30.

LEICHNER și FLEISCHER.

504 o o o ARAD, Szabadságtér 17. — PÉCS, Király u. 1 o o o

Se constituie biroul și comisiunile, și se întocmesc mai multe acte. Obiect de excepțională importanță e numai chestia școalelor din oraș. Sinodul promite a decurge liniștit. Din rapoartele consistorului extrag următoarele:

Catedrala se va sfinți la toamnă. Din comisiunile întreprinse în favorul ei se speră a se realiza cam 300.000 cor.

Clerul archidiecezan numără 995 persoane. Parochiile maternelle 937, filii 313. Parochiile vacante 59, protopopiate vacante 5.

Suflete 773.102 (creștere față de anul 1903: 203.657 (creșt. 13.099). Casătorii 6492 (+ 1183), dintre cari numai 103.

Convecturi nelegiuite 4.779 (— 8).

Nașteri 27.104 (+ 1307). Cazuri de moarte 1055.

Treceri dela alte biserici la ortodoxie 963, inversa 178.

Statul a întregit venitele preoților cu 542.14 cor. La 25 preoți, din diferite motive, i s'a detras dotația.

Din 107.281 băieți obligați a cerceta școala, cercetat-o de fapt 811.784 (+ 2574); școalele au frecventat 12714). Bibliotecile școlare 166.

La 709 școale au funcționat 948 învățători. Salariile învățătorilor: 593.228 cor.

Starea fondurilor archidiecezane 5402,729 cor.

Din comitate.

Mercuri s'a ținut adunarea generală de primărie a comitatului Sălăgiu.

Aceasta a fost — de un lung șir de ani încoace — cea mai furtunoasă adunare în comitatul Sălăgiului — zice „Gazeta de Duminecă“.

Membrul român — de și nu toți — au fost de față în număr frumos.

La ordinea zilei — între un legion de alte planete — era și alegerea de fisolgăbirău în cercul Crasna. În postul de fisolgăbirău, candidatul românilor a fost Dr. Iuliu Pap, vicenotar comitatens, după ce pretorele din Tășnad, dl Vasile Oros, s'a retras, ca astfel să ajute reușita colegului său. Dar ca în totdeauna așa și acum, candidatul nostru a rămas în minoritate cu 18 voturi, și astfel rășși au fost zădărnice încercările românilor de a da la isbândă reușita unui om de legea noastră.

Și de astădată nu putem trece cu vederea, că nu amintim încă odată împrejurarea, că zău, la această nereușire noi suntem de vină, căci la alegerile din toamna trecută, mulți dintre noi nu s'au purtat așa, după cum poftesc interesele noastre și ale poporului nostru.

Cum îi acum, știm a ne plânge cu toții de nereușită, dar sfaturile date la timpul potrivit — chiar și în coloanele acestui ziar — n'au fost băgare în seamă și nu s'a născut, unul fiește care, ca să aleagă români în sfatul comitatului.

N'avem deci ce ne plânge, căci peste soarta noastră, noi suntem poruncitori și cum o dirijăm așa și este, ori mai pe românește zis: cum ne sărăm, așa mâncăm.

Dar acestea sunt lucruri trecute și înzădar vorbim despre ele, ni-ar plăcea însă, că dacă n'am învățat din pășania altora să învățăm barem din pășania noastră proprie și de altădată să fim mai harnici.

Să vorbim însă de cele petrecute.

Adunarea s'a deschide la 10 ore, în prezența unui public numărös. Românii, în frunte cu domniul George Pap de Băsești, Andreiu Cosma și Alexandru Pap jude de tablă i. p., ocupă locurile îndăinate din partea dreaptă a salei.

Înainte de a să trece la ordinea zilei, cere cuvântul dl avocat Dr. George Pap și reamintind cele petrecute la a doua alegere în Ceh, întrebă pe vicișpan, că ce măsură a luat pentru pedepsirea călcătorilor de legi și în special față de conducătorii administrativi, solgăbirăul Ujhelyi.

Dl G. Pap a pus oleu pe foc, vorbind de această temă, căci compatrioților noștri nu le-a plăcut nici decât a auzi vorbindu-să despre această alegere frumoasă... Toți, din toate părțile, au strigat ca din gura șerpelui că... să nu vorbească, să i-să detragă cuvântul, (căci vezi Doamne această temă nu poate fi basă de discușune acum)... să iasă afară și alte expresiuni de felul acesta. Dl Dr. Pap le-au spus însă, că dănsul va vorbi și decumva vom sta acolo o săptămână întreagă, căci la aceasta are drept. Sgomot

de iad a urmat acum; dar pentru aceia vorbitoriul le vorbește mai departe și pofteste pe vicișpan, ca să-i răspundă la întrebarea pusă.

Vicișpanul răspunde în termenii îndăinați, că: îndată ce i-sa făcut arătare, la 14 zile după alegere, despre celea întâmplare, dănsul a pornit cercetare oficioasă și despre rezultat va face raport la timpul său.

Să școală acum dl Andreiu Cosma, directorul „Silvaniei“ și luând la descoperire partea financiară a raportului oficios, arată cu numerii, că trebile materiale ale comitatului merg mersul racului și la fine, aducând și dsa pe tapet alegerea și brutalitățile din Ceh, spune vicișpanului, că mai bine ar fi când funcționarii comitatului s'ar îngrijii de leuirea acestor boale și nu să facă nedreptăți poporului.

Vorbirea dlui Cosma, care de și era financiară, toți știau unde să va sfârși, a produs mari furtuni și compatrioții noștri erau eșiți din țipini. Dar apoi, când a cetit, dl Cosma, scrisoarea oficioasă a notarului cercual din Goroslău, care s'a publicat în „Gazeta de Duminecă“ și a făcut mare furoare în ziaristica română; scrisoarea prin care să oprește oamenilor modul de intrinire și să poruncește senatului școlastic-bisericesc că, de la câte până la câte ceasuri poate să se sfătuiască și despre ce — atunci șgomotul a fost la culme și cuvinte ca: agitator, să tacă, afară cu ei (românii) au intrerupt pe vorbitor. Dl Cosma însă nu s'a lăsat ci a continuat mai departe poftind leuirea răului. Răspunsul vicișpanului a fost tot cel dat dlui Dr. Pap, că adevărat cercetarea este pusă la cale.

La ordinea zilei au fost apoi două propunerii. Una poftea ca comitatul actualului guvern să-i voteze încredere; iar ceialaltă cerea lărgirea țărnișurilor constitușunei țării și alipirea către partidele coalișunei. — Sa vorbit mult pro și contra și la acest punct.

S'a ridicat apoi veneratul nostru bărbat, dl George Pap de Băsești și printr'o vorbire mai lungă și cum să cuvine motivată, a poftit ca ambele propunerii să fie luate dela ordinea zilei.

Lucru foarte firesc, că nici aceasta n'a mers neted. Espresionile de care au avut parte ceialalți vorbitori au fost isbite și în fața dlui George Pap de Băsești. Cu toate acestea vorbitorul a putut să-și gate vorbirea, poftind votare nominașă.

A urmat apoi alegerea de fisolgăbirău reușind învingător tinărul Santha, un om care abia de 3 ani este în slujba comitatului; iar în locul lui, de solgăbirău, a fost ales un alt tinăr, Dr. Szász. *Gazeta de Duminecă.*

ULTIME ȘTIRI.

— Prin telefon. —

Budapesta. Azi probabil se va termina discușia adresei. Din partea Croașilor a vorbit Iosipovich, apoi poporanul Elf Károly și vor vorbi deputașii noștri Suciu și Russu Șirianu precum și Hodza kossuthiști înscriși la adresa se vor retrage, ca să se termine discușia.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 10 Maiu 1905.

— **Sărbători** — Cervantes. Se scrie din Madrid, că prima zi a sărbătorilor a fost admirabilă. Alaltăeri a fost și în Paris la Sorbonne șodintă festivă sub presidența lui Doumer președintelui camerei — în amintirea lui Cervantes.

Cea mai importantă parte din sărbătoarea din Madrid a fost *lupta de flori*, la care a luat parte regele Alfonso, și mulți dignitari ai curșii. Conduet militar cu toșe a terminat sărbătorile primei zile.

— **Cei doi regi.** Foile parisiane își petrec de minune acum și fac haz din o mică întâmplare, pentru realitatea căreia sunt responsabile firește de asemenea ele. Se joacă adevărat la Théâtre des Capucenes o parodie, în care eroul principal e regele belgiei Leopold, căruia pentru cunoștința ce o are cu Cleo de Mèrode, îi zic Cleopold. Curios să o vadă a fost și regele englez și mai zilele trecute, când a fost la Paris, a vizitat direcșia teatrului, că va veni și el la teatru să vadă piesa. Directorul s'a bucurat foarte, a împodobit cu mare pompă loja regelui și de o jumătate de oră pândia sosirea regelului oaspe. Astfel s'a întâmplat, că rind pe rind a văzut pe toți oaspeșii ce veniau. Între aceștia i-a atras atenșia un domn bătrîn cu barba lungă, care a

cumpărat la casă bilet pentru un scaun din rîndul al treilea, figura i-s'a părut cunoscută, s'a apropiat de el să-l vadă mai bine și l-a și agrașit cam așa:

— Scuze — Sire — de nu mă înșel.

— De fel nu te înșel.

— Mă rog Sire — bilbăi acum directorul, cred, că v'ați înșelat, când v'ați scos bilet pentru teatrul meu, unde se va juca o piesă în care sunt unele aluși la persoana... de știam, că voi avea fericirea... aș fi jucat alta piesă, dar azi e imposibil, fiind-că M. Sa regele englez Eduard își onorează cu prezența sa teatrul și vrea cu ori ce preț să vadă pe *D-șoara Jeanne Granier*.

Regele Leopold răspunde liniștit:

— Mă rog, dl director, nu e lipsă de scuze bine știu, unde am venit și și eu vreau să vadă tocmai piesa asta. Una te rog însă: nu tușă nici o parte a piesei.

După aceea liniștit si-a ocupat locul său în teatru.

Regele Eduard încă a venit și și-a petrecut de minune; când a privit însă odată jos, văzu un bătrîn cu barba lungă albă, i-a privit mai bine și cu fior de groază își recunoscu în el pe *unchiul său Leopold*.

Când să iasă din teatru Leopold zise directorului:

— Într'adevăr minunat mi-am petrecut și sper că *fie-cine* și-a petrecut așa de bine ca mine — liniștit s'a depărtat.

— **Calea ferată Halmagiu-Vosdoci.** Ministrul de comerț a avizat pe vicișpanul comitatului nostru, că a permis întreprinzătorului *Darvas Lajos* să construiască cale ferată dela Halmagiul mare până la comuna Strb, respective Vosdoci.

— **Soldatul-rob fugit din cetate — prins în Lemberg.** E viu încă de bunăseamă înaintea tuturor faptul, cum cu o cutezanță și muncă supranaturală doi soldați robi acum vr'o cinci săptămâni au fugit din cetate: Micislau Petru *Eichner* și Iosif *Sivyi*. Sivyi a fost îndat prins lângă gară și din fasiunile lui a reeșit, că autorul intelectual al fugii e *Eichner*, care a fost văzut, ce e drept, la Curtici, dar apoi i-s'a perdut cu totul urma.

Acum a fost anunțată comanda cetății, că *Eichner* a fost prins în Lemberg.

— **Școală de filantropie.** La New-York s'a înfiinșat o școală de... filantropie.

În această școală se învașă multe lucruri interesante.

De exemplu: starea lucrătorilor, mijloacele de a se preveni tuberculoza, etc.

Ca lucrări practice se dă câte unui grup de elevi realizarea unor anumite opere filantropice. Numărul elevilor e din ce în ce mai mare.

— **Necrolog.** Cu durere aducem la cunoștință prietiniilor, colegilor și cunoșcușilor, că iubitul nostru coleg *Nicolae Neamșu*, diacon și învățător penzionat, fost membru al mai multor reuniuni din afară și secretar al tuturor Reuniunilor din loc, după un morb greu și îndelungat, a răposat în 24 Aprile (7 Maiu) 1905, la orele 6 dimineașă, în etate de 45 ani; în al 19 lea an al fericitei sale căsătorii, în al 18-lea an al diaconiei, după uu serviciu de 16 ani de funcșune învățătorescă îndeplinișă cu zel și abnegașune; lăsându-și în adâncă întristare iubita-și soție Ana născută Sărbu și pe ficele și fiul minoreni: Maria, Cornelia, Danil și Nicolae.

Înmormântarea a fost Marș în 26 Aprile (9 Maiu), la orele 11 a. m. în cimitierul bisericic marș din Săliște, în 24 Aprile s. v. 1905. Corpul învățătoresc dela școala primară gr.-or. din Săliște.

— **Logodnă.** Elena Prevaritura, și Remus candidat de preot Perian logodiși Serliște-Cristior.

— **Hymen.** Petru Minișan cassarul institutului Oraviciana din Oravița își va serba cununia cu d-șoara Aurora Drăgan, fiica învățătorului pens. Vasile Drăgan, Duminecă în 1/14 Mai a. c. în biserică gr.-or.-română din Șag, com. Timiș d. m. 4 ore.

Justiție.

Arad, 10 Maiu

Ș **Ortutay Antal** — condamnat. Toată lumea, care a cetit ziarul nostru știe defraudările lui Ortutay, faimosul executor al faimosului comitat al nostru. Eri i-s'a spus sentinșă pentru 10 cazuri de defraudare oficioasă și șesezeci-și-patru cazuri de defraudare ordinară fu osîndit la un an și jumătate temnișă.

ECONOMIE.

Arad, 10 Maiu.

„Reuniunea română agricolă din Sibiu“.

(Adunarea generală extraordinară.) Sâmbătă, 6 Maiu a. c. Reuniunea română agricolă sibiuană și-a ținut adunarea generală extraordinară. La adunare au participat un număr mare de membri, dovadă aceasta despre interesul, ce se poartă acestui așezământ, care a lucrat și lucrează la îmbunătățirea stării economului nostru.

Adunarea a fost deschisă de presidentul Reuniunii, dl Dem. Comșa. Referentul dl P. Draghici, prim-pretor, totodată membru în comitetul central, citește raportul comitetului în afacerea editării „Albumurilor“, din care reiese, că din această întreprindere, Reuniunea pe lângă marea câștig moral, a avut și câștig material. Raportul, la propunerea membrului Ioan Banciu s'a luat de adunare la cunoștință și în același timp s'a votat comitetului și în deosebi d-lui president Demetriu Comșa mulțămirea și recunoștința pentru zelul dezvoltat la confecționarea Albumurilor.

În conformitate cu programul adunării trecându-se la alegerea comitetului, dl president D. Comșa declară, că d-sa se retrage irevocabil dela conducerea Reuniunii și roagă adunarea să își aleagă astfel de conducători, cari să contribuie și la mai marea înflorire a Reuniunii.

Părăsind dl Comșa adunarea, aceasta roagă pe vice-presidentul Reuniunii dl Pantalion Lucaș să conducă apunarea, chemată a alege noul comitet.

Ocupând dl Lucaș locul presidial se alege cu unanimitatea voturilor prezident, fostul vice-president Pant. Lucaș; vice-president Ioan Chirca (Săliște); membri în comitet: Dr. P. Șpan și Vasile Stan, profesori seminariași; Romul Simu, inv. pens.; I. Lăpădat, secretar al II-lea al „Asociațiunii“; Petru Drăghici, prim-pretor; Dr. Ioan Stroia, protopresbiter, ambii din Săliște; Ioan Popescu, proprietariu în Sibiu și Isidor Blaga, paroch în Lancrem.

Eshauriată ordinea de zi, comitetul astfel ales s'a întrunit în ședință și a numit secretar pe fostul secretar Victor Tordășianu, cassar pe fostul cassar P. Ciora, controlor pe fostul controlor Emil Verzariu, custos a fost numit Teodor Andreiu, grădinar, ear archivar bibliotecar Oprea Stefan, vice-notar comitatens.

Comitetul central a stabilit pentru restul lunilor din anul 1905 următorul program de lucru:

Intruniri agricole se vor ținea în comunele Avrig, Dobârea, Noul săsesc, Șugag, Șura-mică, Săsăuși și Turnișor.

Esposiția de vite anuală se va ținea în comuna Veștem, ear' cu scop de a înlesni procurarea de vite prăsilă, Reuniunea acoardă micilor proprietari împrumuturi ieftine, repătibile în rate. Pentru membri cu locuința în Gurariul se va sorta o vițea rassa „Pinzgau“, dăruită de Reuniune.

În opidul Mercuria se va arangia a IV-a expoziție de poame; în Săliște se ține în zilele din 16—20 Maiu n. c. un curs de pomărit pentru învățătorii aplicați la conducerea școalelor de pomi comunale. Participanții la curs vor primi diurne. Câte un altoi (măr pătuli) s'au dăruit membrilor cu locuința în Galeș și Aciliu; s'au distribuit între membri pomi pădurești și s'au pus în vânzare altoi cu preț redus. Cuptorul de uscat poame sistemul „Cazenille“ din Săliște, se va pune în funcțiune atât la uscarea de poame cât și la uscarea de legume.

Experimente cu cultura Soiei se fac în comuna Săliște sub conducerea membrului din comitet Dr. I. Stroia și în Tilișea sub conducerea vicepresidentului I. Chirca.

Cei împărțiți în trecut cu pădurești, semințe etc. vor fi rugați a face raport despre experiențele făcute și despre rezultatele obținute.

Direcțiunile Insoțirilor de credit sistem „Raiffeisen“ și ale tovarășilor agricole sunt rugate a raporta despre afacerile din 1904. În același timp se va lucra din răspunerii la alcătuirea de asemenea așezăminte.

Se vor împărți galițe de soiu, apoi coșnițe și alte unelte pentru cultivatorii de albine.

Se va lucra la desăvârșirea școlii practice de economie din Săliște.

Adunarea generală ordinară se va ținea în comuna Săliște.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

— Cota oficială pe ziua de 9 Maiu. —

Incheierea la 12 ore:

Grâu pe Maiu (100 clgr.)	18.20—18.22
Cucuruz pe Maiu	14.66—14.68
Cucuruz pe Iulie	14.26—14.28
Grâu pe Octombrie	17.94—17.96
Secară pe Octombrie	13.66—13.68
Orz pe Octombrie	11.80—11.82

Incheierea la 5 ore:

Grâu pe Maiu 1905	18.24—18.26
Cucuruz pe Maiu	14.84—14.86
Cucuruz pe Iulie	14.34—14.36
Grâu pe Octombrie	16.80—16.82
Secară pe	13.66—13.68
Ovăs pe Octombrie	11.80—12.82
Grâu pe Maiu	11.68—11.70

Piața din Arad.

S'au vândut:	(100 klg.)
280—300 măști metrice grâu cor.	16.20—16.60
180—200 „ „ cucuruz „	15.20—15.40
Semnare nominală: secară:	14.20—14.40
„ „ orz:	14.40—14.60
„ „ ovăs:	13.60—13.80

Piața din Aradul-nou.

S'au vândut:	
500—600 măști metrice grâu cor.	8.80—8.90
300—400 „ „ cucuruz „	7.40—7.50
Semnare nominală: secară	7.40—7.50
„ „ orz:	7.30—7.40
„ „ ovăs:	6.80—6.90

Bursa de bucate din Timișoara.

Grâu: 79—100 klg.	Cor.	17.05—17.10
„ 80— „ „	„	17.10—17.25
Secară: 100 „	„	13.90—14.00
Orz: „	„	13.90—14.00
Ovăs mercantil 100 klg.	„	13.70—13.80
„ cernut „	„	13.50—13.60
Cucuruz vechiu „	„
„ nou „	„	15.15—15.20

Tirgul de porci din Köbánya.

— 9 Maiu. —

De prima calitate ungară: Bătrâni grei părechea în greutate peste 400 clgr. 130—131 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 clgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 clgr. 139—141 fil.; Calitate sârbească: grei, părechea peste 200 klg. 139—141 fil.; mijlocii părechea 240—260 clgr. greutate 138—139 fil. Ușori până la 240 kgr. 138—139 fil.

Tărgurile de țeară din 5—15 Maiu. În 5 Maiu: Algyógy, Felkenyer, Căpâlnaș, Mănăstur (lângă Cluj) Eșica-română, Cubin (Timiș) Moldova nouă, Voila. În 6 Maiu: Dobra, Caransebeș, Lugoș, Pauliș, Zernești. În 7 Maiu: Apatin, Pecica-ungurească, Ighiul-ungureșc, Petrovoselo, Reteag Șimand. În 8 Maiu: Bistrița, Gurahonț, Aiud. În 10 Maiu: Ozora (Torontal). În 12 Maiu: Reghinul săsesc, Tușnad. În 13 Maiu: Deva, Petrojeni, Soborșin, Samoș. În 14 Maiu: Lupoșul ungar, Némepárdány, Petrovaț, Pardanul sârbesc. În 15 Maiu: Dezna.

Licitațiune minuendă.

Pentru darea în întreprindere a lucrărilor de mărire și reparare la biserica gr.-or. rom. din M.-Radna, prin aceasta să publică licitațiune minuendă pe ziua de 22 Maiu n. a. c. la orele 3 d. a.

La licitațiune se poate participa verbal și cu oferte închise.

Prețul de esclamare pentru toate lucrările face 13.042 cor. 72 fil.

Licitanții vor avea să depună ca vadiu 10% din prețul de esclamare în bani gata sau în valori acceptabile.

La licitațiune pot participa numai indivizii provăzuți cu licență industrială.

Se poate separat competi pentru lucrările de pictură și auritură.

Lucrările de pictură artistică se vor întreprinde separat de celelalte.

Planurile detaliate, proiectul de spese, condițiunile de licitare și alte îndrumări trebuincioase se pot vedea la Oficiul parochial gr.-or. român din M.-Radna și la Arhitectul Ioan Niga în Arad.

Oferte ulterioare nu se consideră.

Dr. Vasile Avramescu.

Nr 632—3

președ. comit. parochial.

MUSTANGERUL NEGRU

— ROMAN SENAȘIONAL. —

De

MAYNE-REID și F. WHITTAKER.

(Urmare.)

Cu toate acestea înțelege trebuința de a trage, dacă vrea să contribuie a scăpa pe înălțime săi dela o moarte sigură.

Indianul înaintează cu băgare de seamă, oare-ce craca se încovoie și se clatină sub greutatea sa înaintează mereu...

Și Maria nu se mai codește; trece carabina prin meterez și ochește pe sălbatic drept piept...

Apasă — trăgaciul.

O slabă detonătură răsună.

Omul cu fața tatuată scoate un țipet teribil, se acață cu toate puterile de cracă se pleacă la o parte, pe urmă la cealaltă, și în sfârșit călăiește înapoi cu un gemet dureros, strivind pe jumătate pe unul din tovarășii săi.

Și aceștia la lumina lunii văzură cu înfrigurare căzând ortacul lor și pierind speranța de a pătrunde astfel în casa lui ranhero.

William, la rindul său, descarcă de trebură după oaltă carabina în mijlocul grupului de sălbatici, cari trag focuri neregulate în fața casei silindu-i astfel a se retrage pentru a se pune în adăpost.

Și în timp de câte-va minute tăcerea domnește în mica locuință și în împrejurimea, o tăcere mormintală aproape mai spăimântătoare decât detonăturile de adineaori. William ține în mână carabina gata și o cartușă în dinți, privește prin meterezul său, pe când Maria, tare cu o stâncă, de aci înainte obicinuită, e mereu la luare aminte la postul său.

... D-na Hays s'a dus să-și ia copilul din leagăn, stringându-l în brațelele sale ingenunche într'un colț lângă bătrâna doamnă, care plânge mereu.

Ce vor face sălbaticii, când se vor întoarce la atac?

Vre-o șeasă din aceste dihanii au căzut sub loviturile Mariei și ale tatălui său, dar s'ar zice că pădurea vecină e plină de Indiani judecând după strigătele crâncene, care răsună din toate părțile.

De sigur au observat, că împușcăturile pleacă numai din două părți ale locuinței. Și William pătruns de această idee, dă roată meterezurilor și privește în toate direcțiunile.

Dar, vai! e prea târziu.

Profitând de umbra casei și de copacii din prejur, doi sălbatici au putut să se apropie, fără a fi observați, din partea corăului: ei ajung, ajutându-se cu bariera acestuia pe coperișul casei!

Bietul părinte se întoarce la postul său din față tocmai în momentul când o duzină de Indiani purtând un trunchiu de arbore în loc de berbeci îl asviră în poartă, care răsună și se sgudue, pe când cele două femei scot un strigăt de spaimă.

William descarcă arma de două ori în mijlocul Comanșilor, care se pregătesc pentru un nou atac și trei dintre ei cad morți lângă ușă, pe când ceilalți fug sub arborii cei mai apropiați.

Dar în timpul acesta bieții împresurați n'au auzit loviturile infundate pe coperiș ale sălbaticilor, căutând a-și deschide o trecătoare și ei lator capetele numai la țipetele de moarte ale celor două sârmane femei, pe care dihanțiile le-au lovit mai întâi găsiindu-le în drumul lor. Doi din acești Indiani cad la rindul lor pe leșurile victimelor lor, răzbuțate de Maria. Dar sălbaticii rămași afară înțeleg acum, că biruința este a lor; ei năvălesc în casă, William și fiica cad greu răniți în momentul, când ușa cade sfărâmată și toată banda intră scoțând strigăte îngrozitoare. Singur copilașul n'are, se vede nimic, deoarece-ce a rămas la sinul mamei sale, al căreia corp îl adăpostește...

... Când William își reveni în fire, câte-va zile mai târziu, află, că nu mai avea pe lume decât pe drăguțul copilaș. Fuseseră ajutamați, cu câte-va minute prea târziu, de plantorii din vecinătate, care-i luaseră și-i îngrijiseră...

(Va urma).

Redactor responsabil: Sever Boen.

Editor-proprietar: George Niehu.

1) Desemnuri de diferite culori în piele.

Spiteria lui Vojtek Kálmán „a Magyar Koronához“

Recomandă specialitățile felurite din magazin și admirabilele sale bandage și diferite preparatii, ca:

Unia de lacrimioare: preparat superb, delatură pistru, sgrăbunțe, spuse, sbircituri și necurătenii de pe față. Flacon 1 cor.

Unia de cremă de lacrimioare: articol colonial care combinat cu crema, rumenește și susține frumusețea feței. Buc. 70 fil.

Unia de lacrimioare: pregătită din materii cu totul nestricăcioase — care împrumută feții o culoare foarte plăcută fără ca să se poată vedea. O cutie, 1 cor. 20 fileri.

Unia de dinți a lui Dr. Kabdebó: ajutoră frumusețea dinților foarte și în urma compoziției bune nu atacă smalțul dinților. O cutie 1 cor. 60 fileri.

Unia stomatic Salicyl: folosește mult la întărirea gingiilor, alungă mirosul neplăcut al gurei și împiedecă stricarea dinților.

Articolele se capătă totdeauna la cea mai bună și proaspeta — la **Spiteria lui Vojtek Kálmán „a Magyar Koronához“** colțul dela **Andrássy-tér și Petöfi-u. Arad.**

Compactoarea română în Arad.

Subscrierul lui iau voce a aduce la cunoștința onor. public român. că relatorilor de înaltă mărime stabilit în Arad str. János Nr. 7, unde mi-am des-

Compactoarea modernă,

cu mașinile cele mai nouă și mai moderne, sunt în placută poziție a celor mai bune lucrări atingătoare de cea mai înaltă calitate până la cele mai simple până la cele mai legături de lux. Asemenea pentru protocoale p. cancelarie, cărți bise-

domni preoți, în tomuri singura în țară de orice mărime, pe asigurarea unui serviciu solid, prompt

Cu distinsă stimă
Iustin Ardelean,
compactoarea.

Bijuterii, oroloage, aur călcat

de argint, seduli de amare cumpără pentru prețurile cele mai mici și le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvaergiu
A. D. Strada Bisericii
(Palatul minorităților.)

cel mai estin de cumpărare de bijuterii și oroloage.

SERVICIU PROMPT ȘI ATENT.
azi și în toate zilele
în
„CAFENEAUA FIUME“
seara muzică.
DESCHIS PÂNĂ DIMINEAȚA.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad. **Andrássy-tér 3.**

Telefon 386. Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în ferării pentru mobili și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang Mașine (sparhert) pentru bucătăria de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru gheață.

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători: Mopopol de vânzare a conselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra nenorosporei pe lângă o garanță de 10 ani, Instrumente de verit etc.

Foarfece engleze, Solingene veritabile, peneținuri și briciuri.

Deposit exclusiv „AHOI“

Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul deposit al Iustrului de argint: **VENUS** pentru cuptoare.

Comandele de provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi.

GORON GYÖRGY

văpsitor de odăi și colorator

ARAD, BOCSKAI-TÉR 3. SZÁM.

Cu prețuri moderate efectuează văpsiri de odăi, colorări și tapiserii de odăi delă cele mai simple până la cele mai pompoase.

Bogat asortiment de tapete din patrie și străinătate și tapiserii pentru odăi.

Comandele din loc și din provincie se efectuează conștientios.

Cu stimă

Goron György
văpsitor și colorator
ARAD, BOCSKAI-TÉR 3.

Vindecarea deplină a boalelor secrete.

Să nu pregete nime într-o chestiune atât de gîngășă a se prezenta odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctual locul, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori cât de adînc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza acestei examinări poți cu singuranță afla și calea pe care ajungi la vindecarea rîului, ceea ce fiecare o poate face acasă fără de a-și împedeca ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu deamăruntul și după ce va fi examinată va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisoare pune marcă de răspuns. După încheierea curei, au la sece scrisorile se ard rere espresă se retrimite.

Un astfel de leucitor și curățător e institutul special al drului Palóc, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-ut 10) unde cu bunăvoință și conștientiositate capătă oricine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții sexuale unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri. Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. Palóc vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metoda sa proprie de vindecare și casurile cele mai neglijate, boalele de besică, de țevă, de testicule, de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, poala albă, boale de sînge, de piele și toate boalele ce se țin de organele secesule femeiești. Pentru femeie sale de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși dr. Palóc dela 10 ore în. a. până la amiază).

Adresa: Dr. Palóc medic de spital, specialist Budapesta VII, Kerepesi-ut 10. 272

Atențiune!

Dacă dorești ghete bune, estine și fine atunci le cumpără din prăvălia de ghete pentru dame și domni a lui Brecska Károly de pe piața Arpád Nr. 5 (edificiul bisericii izraelite) unde comandele se efectuează mai punctual.

Se pot căpăta totfelul de ghete confecționate în atelierul meu. Rog binevoitorul concurs al onoratului public, cu deosebită stimă

Brecska Károly

516

pantofar.

IOSIF HEGEDÜS

Cronometrar, Ciasornicar și Giuvergiu
Arad, piața Boros Béni 10.

Magazinul societății din Ungaria fabricanților Glashutten din Elveția. Esclusiv singur. Ciasornice cu precisiune. 550

INSTITUTUL LUI LÖWY

pentru împrumut de **SACI** și strae

recomandă marele magazin de saci și strae bune în or-ce mărime. Serviciu prompt și conștientios. - - - Prețuri foarte ieftine.

Cel mai bun loc pentru saci și strae bune!

CARTOFI PRIMA cu vagonul pentru cula și sămănat.

Löwy Zsigmond

— Temesvár gyárvaros, Fő-utca 33. sz. —

Să sprijinim industria din patrie!!

Schimbare de prăvălie.

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. publicului și stimaților mei clienți

din 1. Maiu a. c.

mi-am transpus creditoria mea unguerească și civila din Rápolna-u.

în Boros-Béni-tér 2

unde ori-ce lucrare de bransa mea se efectuește foarte bine, foarte punctual prețurile cele mai ieftin posibile. Pe lângă aceasta mai am în magazin și vând

haine unguerești gata, costume pentru muncitori.

Primesc transformarea și repararea ori-cărei haine, și o efectuez conve

Recomandându-mă și mai departe în prețuita bunăvoință a p. t. pub

rămân cu stimă

KOCSIS GYÖRGY, croitor.

Să sprijinim industria din patrie!!

Igaz Sándor

ciasnornicar și giuvsergiu.

ARAD, Piața Libertății
lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Prima Societate de Credit Funciar
Român din București.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința detentorilor de scrisuri funciare 4% și 5% că plata cuponului de 1 Iulie 1905 și a scrisurilor eșite la sorți la tragerea din 9 22 Aprilie a. c. se va face cu începere dela 2/15 Maiu 1905.

Direcțiunea.

DOCTORUL ALEX. M. P.

specialist în medicina internă;
consultă zilnic dela 8—12 a.m.
și dela 3—6 p. m. — în

BAILE HERCULAI

(HERCULESFURDÓ)

Spălătorie de albituri cu vapor.

Intemeiată la 1858.

MÜLLER I. & FIUL

văpsitor de postav, curățitor chemic și spălătorie-fabrică de albituri cu vapor

în ARAD:

Halász-utca 29 - 30 sz.

Stabilimente de colectare:

Asztalos Sándor-utca 2—3. Farray-utca 4. József főher-
czeg-út 11.
Brassó, Déva, Gyulafehérvár, Szászsebes, Segesvár.

Avem onoare a aduce la bine-voitoarea cunoștință a p. t. publicului, că ne-am adăugat fabrica de văpsitorie chimică de postavuri și curățitorie chimică cea cu bun renume, cu o spălătorie de albituri cu vapor, provăzută cu mașinile cele mai moderne, unde se spală ori-ce fel de albituri, în deosebi: gulere, manșete și cămăși bărbătești, și se calcă de strălucesc. — In fabrica noastră se curăță chemic și văpsesc haine de bărbați, femei și copii, pardesie, dantele, perdele ș. m. d.

Rugându-ne pentru binevoitorul sprijin al p. t. publicului, rămânem

cu toată stima

Müller J. & Fiul.

Nr. de telefon 459.

Spălătorie de albituri cu vapor.